278377 - Alıcı ve satıcı arasında aracılık yapan kimse, onların aralarında meydana gelen her alışverişten komisyon almaya hakkı var mı?

Soru

Gayrimenkul alanında aracı olarak çalışmaktayım, benim özel müşterilerim bulunmaktadır. Bazen müşterilerime gayrimenkul almak için diğer komisyoncularla işbirliği yapmak zorunda kalıyorum. Böylece müşterim ile bana yardım eden komisyoncu arasında iletişim gerçekleşiyor. daha sonra benim haberim dışında aralarında ticari alışverişler yapılmaktadır. Söz konusu müşteri benim müşterim olması itibarıyla iki tarafın gerçekleştirdikleri işlerden komisyon alma hakkına sahip olabilir miyim? Şartlı veya şartsız komisyoncudan müşterimle yapacakları alışverişten pay almayı talep edebilir miyim?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Simsarlık olarak bilinen ticari aracılık prensip olarak caizdir. Fıkıhta Cuale olarak bilinmektedir. İmam Buhari sahihte şöyle dedi: "Simsarlık ücreti bölümü: İbn Sirin, Ata', İbrahim ve Hasan simsarlık ücreti alınmasında sakınca görmemişlerdir.

Komisyon ücretini ancak işi yerine getiren kişi almaya hak eder. Bu uygulama cuale konusunda da böyledir.

El Ravdul Muraba s. 446: "Her kim iş sahibinin yaptırma isteğinden sonra ve bilgisi dahilinde bir işi yaparsa belirlenen ücreti almaya hak kazanır. Bu işi bir kişiden fazla kişi yaparsa hepsi belirlenen ücrette ortak olurlar.

Bunun üzerine şayet senin müşterin ile diğer komisyoncu arasında bir ilişki meydana gelir ve bunun üzerinde ticari anlaşma ve alışverişler vuku bilse sen bundan bir şey hak talep edemezsin. İster şartlı olsun ister şartsız olsun. Şayet böyle bir şart koşarsan şartın geçersizdir. Çünkü sen

sadece yaptığın işin karşılığını alabilirsin. Birinci işten sonra bir şey yapmış sayılmazsınız. Şeriata aykırı her türlü şart geçersizdir. Zira Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle buyurdu: “Bazı insanlara ne oluyor da Allah'ın kitabında olmayan şartlar ileri sürüyorlar!. Sayısı yüze ulaşsa da Allah'ın kitabında olmayan şartlar batıldır. Allah'ın kitabı uygulanmaya, Allah'ın şartları da güvenilmeye daha uygundur." (Buhari 2168, Muslim 1504)

Sonuç olarak ilk kez müşteriyi komisyoncuyla tanıştırdığın için komisyon alabilirsin, ancak daha sonra ikisinin arasında olan ticari ilişkiden bir şey almaya hakkınız bulunmamaktadır.

El Mevsua el Fıkhiye’de 26/60 kazanç hakkı konusunda şöyle geçmektedir:

Kişi ancak mal, çalışma veya iş garantisi sağlamakla kazanç sağlayabilir. Mal ile kazanmak mubahtır zira maldan türeyen ticari para sahibinindir. Böylece sermaye sahibi ticarette kazanç hakkına sahiptir.

Çalışmayla kazanç sağlanması, kişinin yaptığı çalışmayla işin meydana gelme sebebi olmasından dolayıdır. Bu nedenle ticari anlaşmada başkasının sermayesini çalıştıran kişi de kazanç hakkına sahiptir.

Kişi iş garantisi sağlamakla kazanç sağlayabilir. Zira Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle buyurdu: “Gelir, kefalet karşılığıdır” yani bir şeye kefil (garantör) olursa onun geliri onadır. Örnek olarak bir kişi, elbise dikim işini belirli ücret karşılığında belirlenen sürede sahibine teslim edeceğine kabul edip kefil olursa ve daha sonra bu işi başka bir kişiye daha ucuza yaptırırsa ücret farkını helal kazanç olarak kazanabilir. Kefil olan tarafın hiç parası olmasa bile bu işin teslimine kefil olması itibarıyla kazanç hakkına sahip olur.

Şayet kazanç söz konusu bu üç sebepten biriyle yapılmıyorsa kazanç haksız yere olur. Nitekim bir şahıs diğerine şunu diyemez: “Paranı çalıştır ama kazanç benim olacak veya kazancı aramızda paylaşalım” bu söz tüm fıkıh alimleri nezdinde geçersiz ve boş yere söylenen bir sözdür. Bu durumda şüphesiz tüm kazanç şüphesiz mal sahibinin hakkıdır.

En iyisini Allah bilir.